

MARIA GUILLEM / JOSEP SOU

PASSIÓ PEL COL·LECCIONISME - 3

Figuració s. XV-XXI

2 0 2 5
LLOTJA DE SANT JORDI

MARIA GUILLEM / JOSEP SOU

PASSIÓ PEL COL·LECCIONISME - 3

Figuració s. XV-XXI

ANÒNIM S. XV / ANÒNIM S. XV / ANÒNIM S. XVII / ANÒNIM S. XVII / ANÒNIM S. XVII /
ANÒNIM S. XVII / ANÒNIM S. XVII / ATRIBUÏT A JOSEP RIBERA I TALLER S. XVII /
ALONSO CANO, S. XVII / ATRIBUÏT A CLAUDIO COELLO S. XVII / ANÒNIM S. XVII /
ANÒNIM S. XVII / ANÒNIM S. XVII-XVIII / E. WAGNER S. XVII - XVIII /
VALERIANO DOMÍNGUEZ BÉCQUER / ANTONI GISBERT / RICARD NAVARRETE /
PLÀCID FRANCÉS / LLORENÇ CASANOVA / JOSÉ VILLEGAS / EMILI SALA /
SALVADOR SÁNCHEZ BARBUDO / FERRAN CABRERA / LUIS HUIDOBRO /
BENJAMIN PALÈNCIA / RIGOBERT SOLER / ANTONI MARÍ "PORTMANY" /
PABLO SERRANO / COLL BARDOLET / JOSÉ A LOZANO / JOSÉ ORTEGA / GASPAR RIERA /
JOANA FRANCÉS / NESTOR BASTERETXEA / MANUEL DE LAS CASAS / ANTHONY CARO /
LUCIO MUÑOZ / GRAU-GARRIGA / ANTONIO SAURA / JOAN GENOVÉS /
EUSTAQUI SEGRELLES / JIM BIRD / EDUARDO ARROYO / FRANCESC GAITA /
MANOLO BOIX / ANTONI MIRÓ / MIQUEL NAVARRO / ANTÓNIO VILLATORO /
GOLUCHO / FÈLIX DE CÁRDENAS / HORACI SILVA / XAVIER MARISCAL /
JULI BALAGUER / PABLO SCHUGURENSKY / CARLOS MORAGO / RAFA FORTEZA /
MARIA CARBONERO / GUILLEM NADAL / ABU HANOOS / BLANCA VERNÍS /
BERNARDÍ ROIG / PIPO HERNÁNDEZ RIVERO

2

0

2

5

LLOTJA DE SANT JORDI

ÀREA DE CULTURA / AJUNTAMENT D'ALCOI

President: Antoni Francés, Alcalde d'Alcoi

Coordinació: Elisa Guillem, Regidora de Cultura

ARTS PLÀSTIQUES / CONSELL ASSESSOR:

Àngel Beneito

Sofia Bofill

Manuel Boix

Romà de la Calle

Fernando Castro

Carles Cortés

Cristina Dalfó

Daniel Giralt-Miracle

Maria Guillem

Vicent Luna

Joan Maluquer

Miquel Navarro

Josep Sou

Jordi Tormo

Feliu Ventura

Francesc Verdú

Manuel Vidal

Silvestre Vilaplana

DIRECCIÓ:

Antoni Miró

COMISSARIS:

Maria Guillem

Francesc Verdú

© Dels autors

© AMB-Disseny

© Ajuntament d'Alcoi

Maquetació: Joan Pérez i Sempere per a Digital[...]Gràfic

Impressió: Gràfiques Agulló

ISBN: A 103-2025

Dipòsit legal: 978-84-16186-71-6

LOTJA DE SANT JORDI

AJUNTAMENT D'ALCOI

CÀTEDRA
ANTONI MIRÓ
D'ART CONTEMPORANI
UNIVERSITAT D'ALACANT
AJUNTAMENT D'ALCOI
AJUNTAMENT D'OTOS
GENERALITAT
VALENCIANA

ELS AUTORS CEDEIXEN VOLUNTARIAMENT ELS DRETS DE REPRODUCCIÓ

EL PODER DE LES IMATGES

Passió pel Col·leccionisme 3 - La figuració s. XV - XXI és una mostra de grandíssim nivell, molt ambiciosa en contingut que ens ofereix un recorregut cronològic de la figuració en la història de l'art des del renaixement fins a l'art contemporani. Més de 60 quadres amb un important corpus d'interpretacions erudites que es concentren gràcies a la imaginació de la ment del col·leccionista d'art.

Al contrari de l'art abstracte, l'art figuratiu parteix de la realitat amb figures identificables per a l'observador, i la iconografia que presenta ens dona pistes del que vol expressar l'autor. A vegades la intenció és religiosa, o amorosa, però sobretot política. Ernest Gombrich afirmava que no som aptes per comprendre l'art d'un altre temps si ignorem els fins als que va servir. Per exemple, les pintures primitives de bisons, mamuts i rens havien sigut pintats per homes que caçaven aixos animals, i per això els coneixien tan bé. Dibuixaven impulsats pel poder de la creació d'imatges perquè creien que amb sols pintar les seues preses, els animals vertaders sucumbirien al seu poder¹.

Un dels textos més importants del món bizantí escrit per Nicèfor diu “No és Crist sinó l'univers sencer el que desapareix si no tenim imatges. Sense imatges de Crist no existeix el món”². Entre els meravellosos quadres que s'exposen trobem uns quants de temàtica religiosa que daten del segle XV com “l'Ecce Homo” o “Crist crucificat” Es tracta de representacions de Crist que ens recorden a les argumentacions del monjo Teodor Estudita sobre la defensa de la representació de la divinitat en època de crisi iconoclasta: “Com Jesucrist havia sigut Déu i home, era perfectament visible i, per tant, representable”³. Però l'origen real d'aquests objectes és el significat no sols espiritual, sinó també terrenal que trenca la distància entre Déu i l'home.

Hem de pensar que el conjunt dels olis han arribat al col·leccionista, però inicialment formaven part integral de l'edifici al qual anaven destinats, pot ser en una església o capella, per tant, el significat i la funció inicial s'ha transformat en una qüestió de gust. La taula “Sagrada família amb Joanet” ressaltava la figura de la Verge amb vestit roig i un intens mantó blau, els àngels la coronen mentrestant ella dirigeix tota l'atenció a la rosa símbol de la seua puresa⁴, que manté amb una mà i amb l'altra mà sosté al Crist menut. L'acompanyen Josep i Joanet que sosté un corder en al·lusió al paper de precursor.

També trobem pintures del segle XVII de gran format amb representacions de sants com “Sant Benet Abad” del pintor barroc Alonso Cano. L'artista representa al religiós amb la seua indumentària típica: túnica monàstica negra, el bàcul i el llibre de l'Ordre Benedictina (que va fundar en el segle VI), una copa trencada i l'arc de Sant Martí símbol del pont entre la vida celestial i la quotidiana⁵. Un altre quadre seria “Sant Tomàs d'Aquino” atribuït a Claudio Coello, figura principal de l'escola barroca madrilenya. Sant Tomàs va ser el filòsof i teòleg més influent del cristianisme, apareix representat amb els seus típics atributs: túnica blanca i mantó negre, hàbit propi dels dominics, un destacat sol al pit en al·lusió a la saviesa, la ploma i el llibre. Un dels temes interessants del relat del quadre és la llum a la qual el religiós dirigeix la mirada i es confirma la presència divina a l'escena. El mateix que ocorre en el quadre “Mare amb el seu fill a les espatlles” de Valeriano Domínguez Bécquer, quan el menut alça el dit cap amunt.

5

1. Gombrich, E.H: *La Historia del Arte*. (Traducció de Rafel Santos Torroella) Ed. Phaidon, 2009, pàg. 39 i 42.

2. Castro, Fernando: *Antoni Miró, Reconsideraciones sobre su arte. El emocionante cuerpo de la pintura*. Conferència en IVAM CADA ALCOI (Alcoi, Març 2022).

3. Caputo Jaffe, Alessandra: *Iconoclasia y “aniconismo”: correspondencias entre el mundo islámico y el mundo cristiano*. Universitat Pompeu Fabra, Barcelona. Núm 2. Novembre 2011, pàg. 11.

4. En el romànic la verge es únicament considerada Mare de Déu (Theokos). A mesura que passa el temps creix el seu protagonisme. La mariologia sorgeix a partir dels evangelis apòcrifs sobretot pels escrits de *La Llegendada Daurada* de Jacopo de la Voràgine, s. XIII.

5. Wilson, Matthew: *El lenguaje oculto de los símbolos* (Traducció de Javier Guerrero Jimeno) Ed. Folioscopio, S.L., 2024, pàg. 123.

Es diu que el pintor flamenc Jan Van Eyck amb el propòsit de representar l'espill de la realitat amb tots els seus detalls, va perfeccionar la tècnica de la pintura barrejant els colors amb oli substituint l'ou, principal ingredient des de l'Edat Mitjana. “Els pintors de l'època no compraven colors en tubs o caixes, si no que preparaven ells mateixos els seus pigments, trets de plantes o minerals (...)”⁶. És curiosa l'escena familiar holandesa que podem veure en la mostra amb l'extraordinària atenció al detall, realisme i simbolisme. Data del segle d'or neerlandès i representa la vida rural a l'interior d'un habitatge. La iconografia oculta d'aquests quadres és fascinant. Els bous ressalten el vincle entre el treball agrícola i l'home, la sabata en terra és el vincle sagrat de la llar (també apareix en el famós quadre “El matrimoni Arnolfini”) com un espai on es santifica la vida corrent, i per això l'artista recorre al símbol. Pel que fa als personatges, ressalta l'activitat i el moviment de cadascun. L'amo li mostra al treballador la porta d'eixida, mentre la dona continua amb les seues labors asseguda. És per això que podríem dir que estem davant d'una obra en la qual els temps continua fluint perquè no s'ha detingut l'activitat en la representació.

El tema mitològic també està present a l'itinerari amb “Faune i nimfa”, oli que data del segle XVII, també de l'escola holandesa. En el primer pla veiem una nimfa amagada entre l'herba que ha sigut descoberta pel faune, al fons del quadre es repeteix l'escena d'un grup de nimfes fugint de la criatura i demanant ajuda als déus per escapar⁷. La relació entre faunes i nimfes en la mitologia sol ser un vincle entre amor i atracció. Amor, caça i natura és la base de la història del quadre que prové de les fonts clàssiques de la Metamorfosi d'Ovidi del segle I i que descriu com els faunes amb la seua naturalesa entremaliada i sensual, persegueixen les nimfes.

Una altra obra a destacar seria “Cuina amb el mico” on apareix el mico cuinant com si d'un humà es tractés. Aquesta còmica escena prové del gènere anomenat “singerie” (moneria en francès) que representava a micos imitant el comportament humà amb escenes costumistes com jugar a cartes, cuinar o pintar un quadre. Una temàtica que desperta l'interés de l'imaginari francès del segle XVIII - XIX, encara que la seua pràctica es remunta a l'antiguitat. La càrrega simbòlica resideix en qualificar amb to irònic la pintura figurativa com a l'art de copiar com un mico la natura.

6 No podien faltar en el recorregut quadres procedents de la denominada “Escola alcoiana de pintors” que es contempla de 1769 a 1969. El traçat generacional entre artistes alcoians comença per un elegant retrat realitzat per Antoni Gisbert d'una força expressiva que ens deixa sense alè, i acabaria amb una escena costumista envoltada per la llum mediterrània que banya l'escena pintada per Rigobert Soler durant l'etapa a Eivissa. Una meravellosa línia en el temps que es completa amb quadres on dialoguen mestre i alumne com és el cas de Plàcid Francès cosí germà d'Emili Sala, que el va introduir a estudiar Belles Arts a l'Escola de Sant Carles de València. Així com Llorenç Casanova de qui Ferran Cabrera sempre es va confessar deixeble. En el quadre del mestre Cabrera, apareix representada Elvira Brutinel la seua segona esposa, amb rostre melancòlic, acompanyada per flors d'ametller, símbol del fet de renàixer i l'esperança que ens transporten a una de les seues grans obres titulada Mors in Vita, on també apareix l'arbre. És per això que aquest quadre inèdit, ens deixa una incògnita oberta: Què volia expressar el pintor?

Saltem al segle XX amb l'aparició de l'art abstracte, i sobretot l'informalisme a l'Estat Espanyol a finals dels anys 40. La pintura figurativa era censurada al contrari que la pintura abstracta, que es va assentar com a propaganda política del país amb el fi de mostrar una imatge de normalitat social i cultural. “El censor no va entendre el sentit revolucionari que tancava ni va comprendre mai quin significat podria tindre un art sense imatges, sense cap representació”⁸. El control de la iconografia li convenia al règim. De fet, Lucio Muñoz i Nèstor Basterretxea van participar en la decoració de la Basílica d'Aranzazú en Guipúscoa l'any 1954⁹. L'església farà seua les avantguardes i l'avantguarda aconsegueix un plus d'autenticitat i transcendència útil per a protegir-se de qualsevol acusació. La natura morta de Lucio data de 1961, és una obra molt particular, perquè ell en realitat abandona la pintura figurativa centrant-se en la pintura matèrica.

6. Gombrich, E.H: *La Historia del Arte*. (Traducció Rafel Santos Torroella) Ed. Phaidon, 2009, pàg. 240.

7. Un quadre molt conegut amb la mateixa temàtica és *Diana i les seues nimfes sorpreses per sàtirs*, 1639-1640. Es tracta d'un dels últims encàrrecs de la corona Espanyola al mestre Peter Paul Rubens que hui conserva el Museu del Prado.

8. Marzo, Jorge L. i Mayayo, Patricia: *Arte en España (1939-2015) Ideas, prácticas, políticas*. Ed. Cátedra, Madrid, 2015, pàg. 73.

9. Nèstor en la cripta i Lucio en el retaule de la basílica de Aranzazú.

El Grup El Paso naix en Madrid l'any 1957, va ser una de les primeres agrupacions artístiques amb reconeixement internacional. Joana Francès, Pablo Serrano i Saura, que veiem en aquesta exposició, formaven part del grup. Francès, única dona del grup, va tindre una extensa i important trajectòria informalista, la peça que es contempla en la mostra pertany a la sèrie "L'Home i la ciutat" on criticava l'entorn humà angoixant i aclaparador producte de la creixent industrialització i desenvolupament econòmic. Saura recupera la figuració als anys 70, la seua obra, en el seu cas, a causa de les reflexions sobre la visualitat massiva dels mitjans de comunicació, que apropa al pop art una major explicitat política. L'interès de Pablo Serrano residia en les imatges etnològiques que insinuen sentits antropomorfs¹⁰.

El realisme dels anys 60 presenta un canvi de rumb en la plàstica iniciada als anys cinquanta amb l'informalisme i l'abstracció. Aquesta renovació plàstica fa un gir d'importància on no recau tant en la creativitat humana o en la representació d'un objecte del natural, sinó en "provocar" a l'espectador cert comportament¹¹. El crític Aguilera Cerni qualificava aquest corrent com a "Crònica de la Realitat marcada per la recerca d'un realisme espanyol eficaç, creador i actual".

Antoni Miró o Joan Genovés entre altres artistes que es presenten en "Figuració" són clars representants d'aquest art compromès que tenien clara la missió de l'art: conscienciar i millorar la realitat amb nous valors socials, culturals i polítics en un context de llibertat, democràcia i identitat. Tots dos defensaven la necessitat de les imatges com a mitjà de comunicació. Joan Genovés inicià en 1965 una sèrie d'obres dedicades a la circulació espacial de grups humans en espais d'ordres desèrtics o buits (metàfora de l'espai públic de la dictadura i de la influència dels mitjans de comunicació de masses) que es converteix en una pràctica on abandona l'informalisme, obrint-li les portes a una major explicitació sociopolítica al llarg dels 60 i 70¹². L'obra "Espiral 2001" respon a la trajectòria pictòrica que va desenvolupar en un dels seus temes principals: la multitud. El quadre d'Antoni Miró "La dama del mirall 1974" forma part de la sèrie "El Dòlar" on realitza una extensa crítica sobre el capitalisme nord-americà durant la crisi del petroli i la guerra del Vietnam. En aquesta obra el valencià denuncia la prostitució i explotació sexual com a mitjà d'evasió de les tropes estatunidenques durant la guerra a més d'exaltar la bellesa i la sensualitat de la dona que representa, tot amb un imperant control de la tècnica del pop art valencià compromès que parlava de la crònica i realitat del moment¹³.

Podríem parlar de cadascun dels quadres que es presenten a l'exposició i extreure més significats, això li aportaria a cada obra la història que es mereix. La narració d'aquesta selecció d'obres és per mostrar i demostrar al lector el poder i la necessitat de les imatges. Plató deia que la veritat era impossible de representar i que l'art són il·lusions. Pot ser l'art no represente la realitat fidedigna, però sí que conté significats primordials de la història general de la humanitat i de la particular dels individus. El col·leccionista com a individu recol·lecta tota una sèrie d'obres que formaran part de la seua narració existencial amb vivències, moments i pensaments que perduren en el significat de l'obra.

Gràcies a la Càtedra Antoni Miró d'Art Contemporani de la Universitat d'Alacant per tants esforços en aconseguir projectar exposicions tan potents com la que es presenta. Gràcies també a L'Ajuntament d'Alcoi per recolzar la cultura i l'art amb l'afecte que es mereix. Finalment, infinits agraïments i admiració a Paco Verdú que desinteressadament ha prestat una gran part de la seua fantàstica col·lecció, com a la participació de Vicent Sanchis i altres col·leccionistes. Tots còmplices del que estic molt afortunada de col·laborar.

Maria Guillem
Historiadora de l'art
Comissària

10. Marzo, Jorge L. i Mayayo, Patricia: *Arte en España (1939-2015) Ideas, prácticas, políticas*. Ed. Cátedra, Madrid, 2015, pàg.188 i 189.

11. «L'aparició del concepte de provocació en l'escenari de l'art significa un canvi de rumb en el que fins aquest moment havia preocupat la creativitat humana i implica l'aparició del que s'ha anomenat la "funció social de l'art"». P. Patuel i W. Rambla: *Provocación en el realismo social valenciano*. Recerca - Revista de Pensament i Anàlisi (Universitat Jaume I, Castelló) Vol. XVII. Num 5. (1995), pàg. 104.

12. Marzo, Jorge L. y Mayayo, Patricia: *Arte en España (1939 - 2015) Ideas, prácticas, políticas*. Ed. Cátedra, Madrid, 2015, pàg.195.

13. Pastor, Santi: *Antoni Miró. Catàleg raonat. Pintura, dibuix, collage 1960-2020 Vol 1*. Ed. Generalitat Valenciana, 2023, pàg.150.

FIGURACIÓ S . X V - S . X X I

*«Illic est oculus qua res est quam adamamus»
(l'ull resta allà on està el que amem)*

La figuració en l'art ha manifestat un recorregut i creixement extraordinaris, des del segle XV fins al XXI, tot reflectint canvis socials, culturals i tecnològics al llarg dels temps.

I en aquesta exposició que avui tenim la immensa sort de contemplar, s'exhibeixen més de cinquanta obres, on la figuració resta la causa principal i motiu de la mostra. Diversos són els col·leccionistes que ens hi convoquen, com també és de gratificant la bondat de l'obra presentada. Un conreu simptomàtic del bon gust i, fins i tot, de l'excel·lència de les persones que s'hi aventuren a compartir bona part del seu entusiasme per la plàstica i, a la fi, per la cultura.

El Renaixement, segle XV - segle XVI, marca un període de renovació cultural i artística a Europa. La figuració es va centrar en la representació realista del cos humà i la natura. Ara, artistes com Leonardo da Vinci innoven amb tècniques diverses com el «*sfumato*», el qual permet transicions suaus entre color i forma. També Michelangelo, per la seva banda, excel·leix en la representació muscular i dinàmica del cos humà, com podem veure en les seves escultures i pintures, com ara a la Capella Sixtina. La perspectiva lineal també suposa un gran avanç, tot permetent crear una il·lusió de profunditat en les composicions. I en la mostra de referència, a la Llotja de Sant Jordi, podem contemplar diversos quadres pertanyents en aquesta època, tan potent i principal per a la pintura, i citarem, només uns quants a manera d'exemple: «*Ecce Homo*», anònim del s. XV; «*Sagrada Família amb Joanes*», també anònim del s. XV.

8 El Barroc significa l'aportació d'un estil més dramàtic i emocional. La figuració s'enriqueix amb l'ús del clarobscur, que crea contrastos intensos entre llum i ombra. El cos humà resulta ser un immillorable vehicle per a expressar emocions i contar històries d'abast singular, i una mica efectista alhora. Artistes com Caravaggio utilitza aquesta tècnica per donar vida a les seves escenes religioses i mitològiques, aportant un realisme substancial i sincrònic. Rubens, per exemple, amb les seves composicions plètòriques i figures intemperants, explora temes de passió i moviment, reflectint un cert grau d'energia i de vitalitat. I tenim a l'exposició obres com «*Fauna i Nimfa*», de l'Escola Flamenca, i es tracta d'un oli sobre fusta, anònim del s. XVII. O també podem contemplar un oli sobre fusta que porta per títol: «*Escena Familiar*», anònim del s. XVII i pertanyent a l'Escola Holandesa.

Amb el segle XIX, el Romanticisme, i més tard el Realisme, condueixen la figuració cap a nous objectius. Artistes com Delacroix o Courbet comencen a representar temes més quotidians, i significatius d'una efervescència social, reflectint les lluites que s'hi couen en el si de la ciutadania inquieta, i força preocupada pel seu present i, també, per l'esdevenidor incert que tenen al davant. La figura s'utilitza fonamentalment per explorar la condició humana, profundament pressionada en aquest segle de canvis i de propostes insòlites. La pobresa i la injustícia s'hi manifesten amb pregona realisme de la mà de Delacroix: la vida tal com és, sense cap renúncia a l'evidència d'un món en canvi permanent. I la pintura reverbera la càrrega social que s'hi palpa als carrers de les ciutats, i de la mà dels hòmens en profunda inquietud per la marxa de les referències circumstancials en l'experiència de viure. La pintura estudia el misteri de la comprensió social, en l'absolut dels recursos expressius. La idealització d'un passat pròxim, i a la vegada llunyà, fineix els seus dies, donant pas, de manera bastant fidel, a la representació del món contemporani tal com és: amb les afeccions que s'hi tradueixen en estils de vida i d'estar-se en societat. I referirem algunes obres que resten residenciades en aquesta exposició, tot pertanyents en aquest període artístic concret: «*Retrat*», oli sobre taula, degut a la mà del pintor alcoià Antoni Gisbert (1834); de Plàcid Francès (1834), podem contemplar un oli sobre llenç «*Dama amb mantellina*»; o bé d'Emili Sala (1850) observem «*Una periodista*», oli sobre tela;

i també, un oli sobre tela de Ferran Cabrera (1866) «Dama», entre molts d'altres.

El segle XX va ser un període de gran abast per a la modernitat i l'experimentació. El Cubisme, promogut, fonamentalment, per Pablo Picasso i Georges Braque, afrontà, com un desafiament, els cànons habituals de la figura, fragmentant-la en formes geomètriques i diversificació de la perspectiva. I el Surrealisme, amb artistes com Salvador Dalí, Picabia, Chagall, Tanguy o Magritte, a tall d'exemple, exploraren la figura en un context en què la realitat es mou en els territoris del somni, tot generant imatges on la lògica esdevé un tret inútil per a fer qualsevol anàlisi comparativa. La figuració es va diversificar, incorporant elements abstractes, però també conceptuals (on la idea suposa eina suficient per a garantir l'accés al coneixement i, potser, a la bellesa). El concepte prima, en múltiples ocasions per damunt de la realització concreta de l'obra, augurant un canvi substancial de les formes icòniques en la representació pictòrica. D'aquest moment de la nostra història comuna, podem gaudir d'obres com: «Sense voltatge» (acrílic i objectes), de Joana Francès (1924); «A Sofia» (dibuix), de Néstor Basteretxea (1924); «Espiral» 2001 (acrílic sobre paper), de Joan Genovés (1930); «Ballarina» (llapis sobre paper), d'Eduardo Arroyo (1937); «La dama del Mirall» 1974 (acrílic sobre llenç) d'Antoni Miró (1944), etc.

El segle XXI manifesta una multiplicitat de recursos per a inserir en la valoració d'allò que s'esdevé com a realitat social *ex novo*. La pintura, i per extensió l'art, dirigeix el seu esguard cap a factors de substància social, i tot dins d'un tarannà on, la pluralitat emergeix amb una força tan singular. Així, la complexitat en qualsevol ordre de la vida, troba fàcil acomodament a les formes vertebrades per l'art. I les noves tecnologies irrompen amb gran força per generar un impuls renovat a les estructures tradicionals.

La identitat, tant com la diversitat, figuren en lloc preminent a l'hora d'abordar la significació. Un clar exemple és l'obra de Willey. També Thomas intervé per a mostrar la identitat i feminitat negra a bord de la seua representació: el collage i les noves textures garanteixen la figura en clau de nova magnitud, arborada per la figuració compromesa. També la imperfecció del cos humà, la seua vulnerabilitat, resta present a l'obra de l'artista Saville, on la sexualitat manifesta un nou caràcter en l'obra, però també amb una determinada voluntat d'exercir la reflexió social oberta. Les noves tecnologies amb Rozendal, supuren per la ferida de la novetat. Noves experiències, inclús immersives, venen a donar suport a una franca i oberta voluntat de guanyar el futur. Mai no hauríem pogut pensar en la superació de la tradició amb aquests vímets constructius de la pintura. La figuració abasta territoris de fantasia i, darrerament, els temes de la sexualitat i de gènere resten en la plenitud de les noves maneres d'abordar el fet poètic de la pintura. Ens visita la imperfecció com a metàfora de la realitat, però també com a reflexió potent de cara a contribuir a la presa de posicions per la igualtat social. Viuen els mons confluents per abastar espais solidaris d'existència. Un exemple d'aquesta època que podem fruit a l'exposició és: «Corre, corre, corre» (oli sobre llenç, datat el 2013) de l'artista Pipo Hernández Rivero (1966).

I no podem acabar aquesta modesta comunicació (l'art de la figuració al través dels temps) sense fer palés el profund agraïment cap a les persones que han volgut, tan generosament, compartir la seua obra amb tots nosaltres, tot possibilitant-nos el coneixement, i també el gust per la pintura. Moltes gràcies a: Francesc Verdú i Sílvia, Vicent Sanchis, Antoni Miró, i Carles Verdú i Rosa Mayor. És aquesta una exposició per gaudir de la bellesa, o per fer rendible el miracle de la cultura. La identitat dels pobles, com ara el nostre, s'hi abilla de la gràcia i també de les robes del misteri, quan la matèria comprensiva esdevé deferent virtut social en harmonia.

I no podem deixar passar l'ocasió de mostrar-li el nostre agraïment a la Càtedra Antoni Miró d'Art Contemporani de la Universitat d'Alacant, així com a l'Ajuntament d'Alcoi, per l'esforç i dedicació envers la cultura, i per la implicació a l'hora de portar endavant aquesta esplèndida tasca positiva.

Josep Sou
Director Tècnic Càtedra Antoni Miró UA

ANÒNIM S. XV. "Sagrada Família amb Joanet", Taula gòtica valenciana, oli / fusta, 200x81 cm

ANÒNIM S. XVII. "Sense títol", Cordovà i paper maixé, 70x78 cm

13

ANÒNIM S. XVII. Escola Flamenca, "Faune i nimfa", oli / fusta, 22,5x62,5 cm

ANÒNIM S. XVII. Escola Holandesa, "Escena familiar", oli / fusta, 48x65,5 cm

15

ANÒNIM S. XVII. Escola Italiana, "Judici de Salomó", oli / tela, 185x141cm

ANÒNIM S. XVII. "Crist Crucificat", oli / fusta, 38x28 cm

ATRIBUÏT A JOSEP RIBERA I TALLER. S. XVII. "Llàgrimes de Sant Pere", oli / tela, 44x41 cm

ALONSO CANO, S. XVII. "Sant Benet Abad", oli / tela, 177x133 cm

ATRIUÏT A CLAUDIO COELLO S. XVII. (en investigació) "Sant Tomàs d'Aquino", oli / tela, 165x170 cm

ANÒNIM S. XVII. "Santa Cecilia", oli / fusta, 96x61 cm

ANÒNIM S. XVII. Escola italiana "El naixement", oli / coure, 30x20 cm

ANÒNIM S. XVII-XVIII. Escola Romana, "El Coliseu", oli / paper-cartró, 50x62 cm

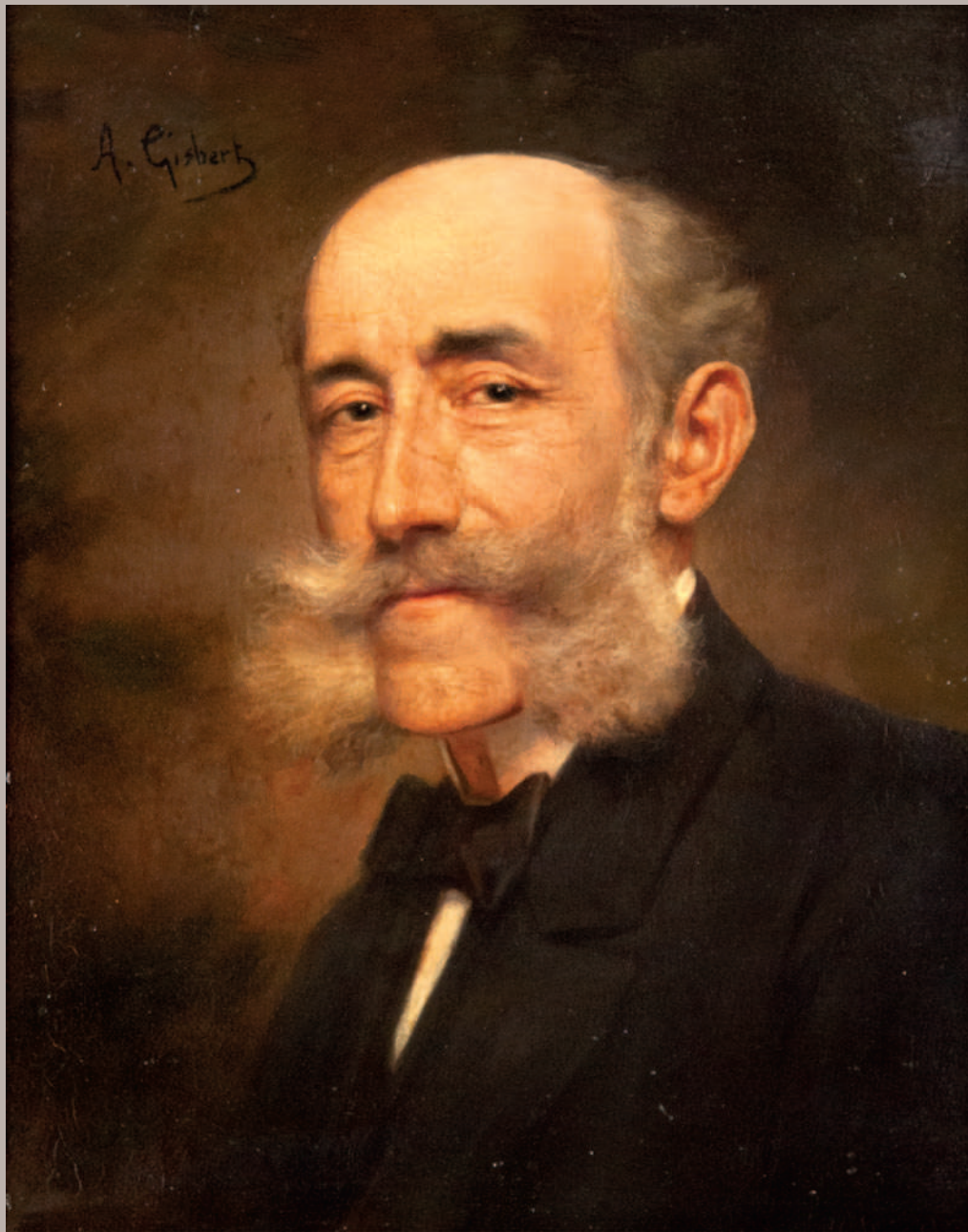

23

E. WAGNER S. XVII-XVIII. "Cuina amb mico", oli / fusta, 45x55 cm

VALERIANO DOMÍNGUEZ BÉCQUER (Sevilla, 1833) "Mare amb el seu fill a les espatlles", oli / tela, 167x126 cm

25

ANTONI GISBERT (Alcoi, 1834) "Retrat", oli / taula, 40,5x32,5 cm

RICARD NAVARRETE (Alcoi, 1834) "Música", oli / taula, 41x52 cm

PLÀCID FRANCÈS (Alcoi, 1834) "Dama amb mantellina", oli / llenç, 56x45,5 cm

LLORENÇ CASANOVA (Alcoi, 1844) "Escolà", oli / llenç, 48x34,5 cm

29

JOSÉ VILLEGAS (Madrid, 1844) "Àrab" 1888, aquarel·la / paper, 29x45 cm

EMILI SALA (Alcoi, 1850) "Una periodista", oli / tela, 69x54 cm

SALVADOR SÁNCHEZ BARBUDO (Jerez de la Frontera, 1857) "Guerrer", aquarel·la / paper, 50x31 cm.

FERRAN CABRERA (Alcoi, 1866) "Dama", oli / tela, 85x60 cm

LUIS HUIDOBRO (Madrid, 1870) "Model", oli / tela, 76x56 cm

BENJAMIN PALÈNCIA (Barrax, 1894) "Escena del camp, 1970," ploma / paper, 17x22 cm
 ANTONI MARÍ "PORTMANY" (Eivissa, 1906) "Dones al mercat", carbó / paper, 51x45 cm

35

RIGOBERT SOLER (Alcoi, 1896) "Baix el taronger", oli / tela, 60x75 cm

PABLO SERRANO (Crivillén, Terol, 1908) "Comunicanda" 1968, Dibuix, 49x63 cm

37

COLL BARDOLET (CampdevànoI, Ripollès, 1912) "Ballarins", oli / tela, 22,5x32 cm

JOSÉ A LOZANO (Yeste, Albacete, 1919), "El llogaret vell", oli / tela, 70x104 cm

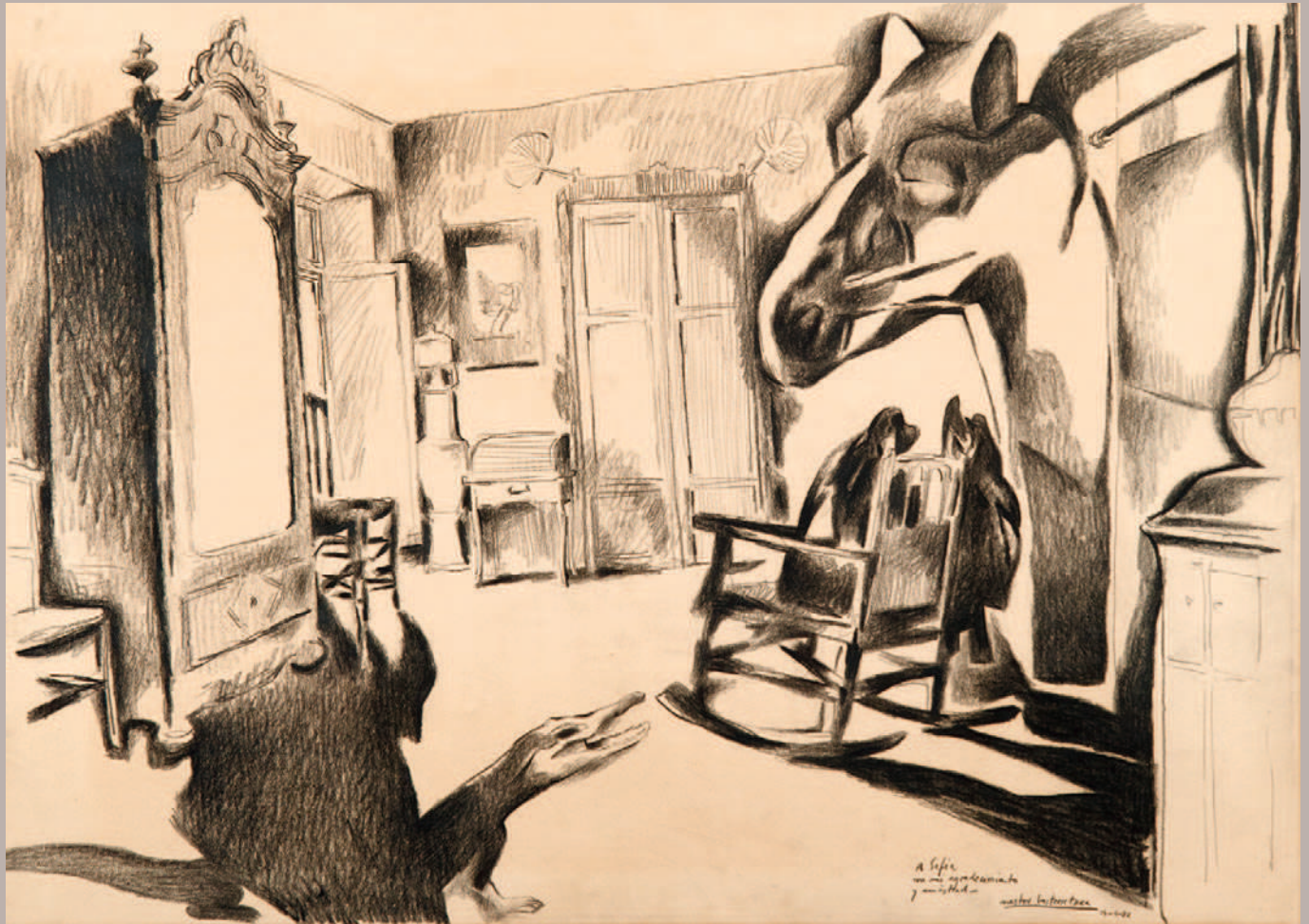
JOSÉ ORTEGA (Arroba de los Montes, 1921), "Gossos i bou", oli / paper, 70x65 cm

GASPAR RIERA (Estellencs, Mallorca, 1922) "Paisatge", 1986, oli / tela, 38x46 cm

JOANA FRANCÈS (Alacant, 1924) "Sense voltatge" 1979, acrílic i objectes, 116x89 cm

NESTOR BASTERETXEA (Bermeo, 1924) "A Sofia" 1986, dibuix, 50x70 cm

ANTHONY CARO (New Malden, Surrey, Gran Bretanya, 1924) "Sense títol", Mèxic 2008, tinta / paper, 45,5x38,5 cm

LUCIO MUÑOZ (Madrid, 1929), "Natura Morta" 1961, oli / fusta, 100x78 cm

GRAU-GARRIGA (Sant Gugat del Vallés, 1929) "Crit" 1990, oli i objectes / llenç, 54x65 cm

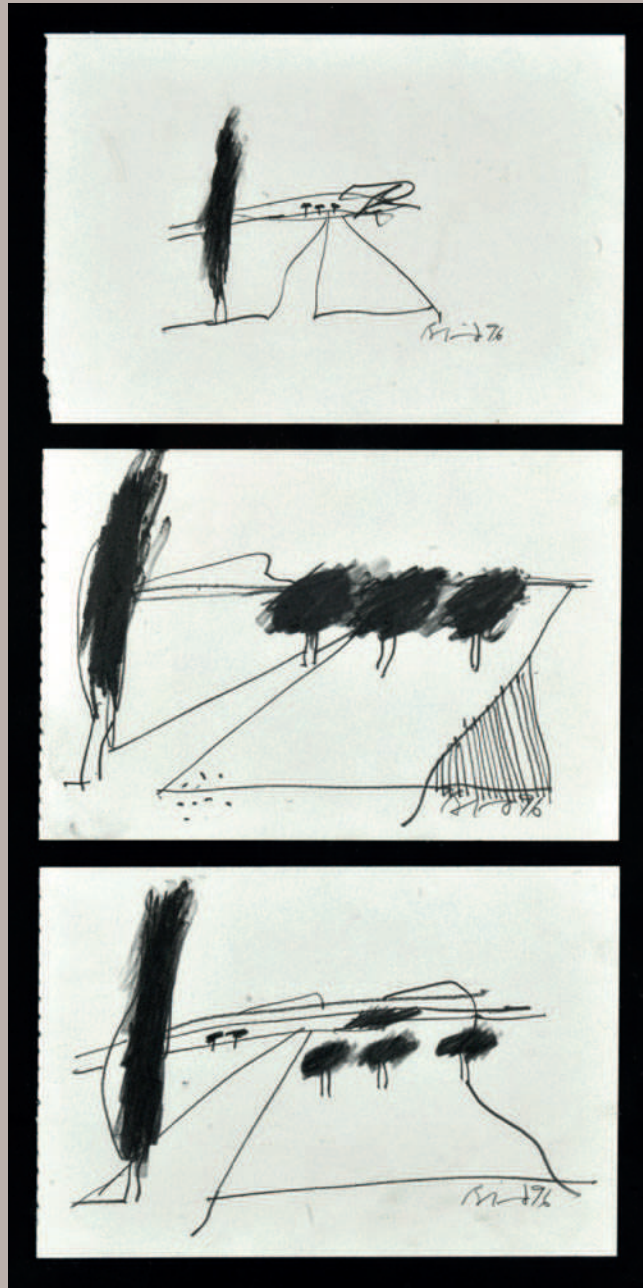

ANTONIO SAURA (Osca, 1930), "Dama" 1992, tinta / paper, 35x35 cm

JOAN GENOVÉS (València, 1930) "Espiral" 2001, acrílic / paper, 58x76 cm

JIM BIRD (Bloxwich, Regne Unit, 1937) "Tres paisatges d'Alpera", carbonet / paper, 42x20 cm

EDUARDO ARROYO (Madrid, 1937) "Ballerina", llapis / paper, 25x20 cm

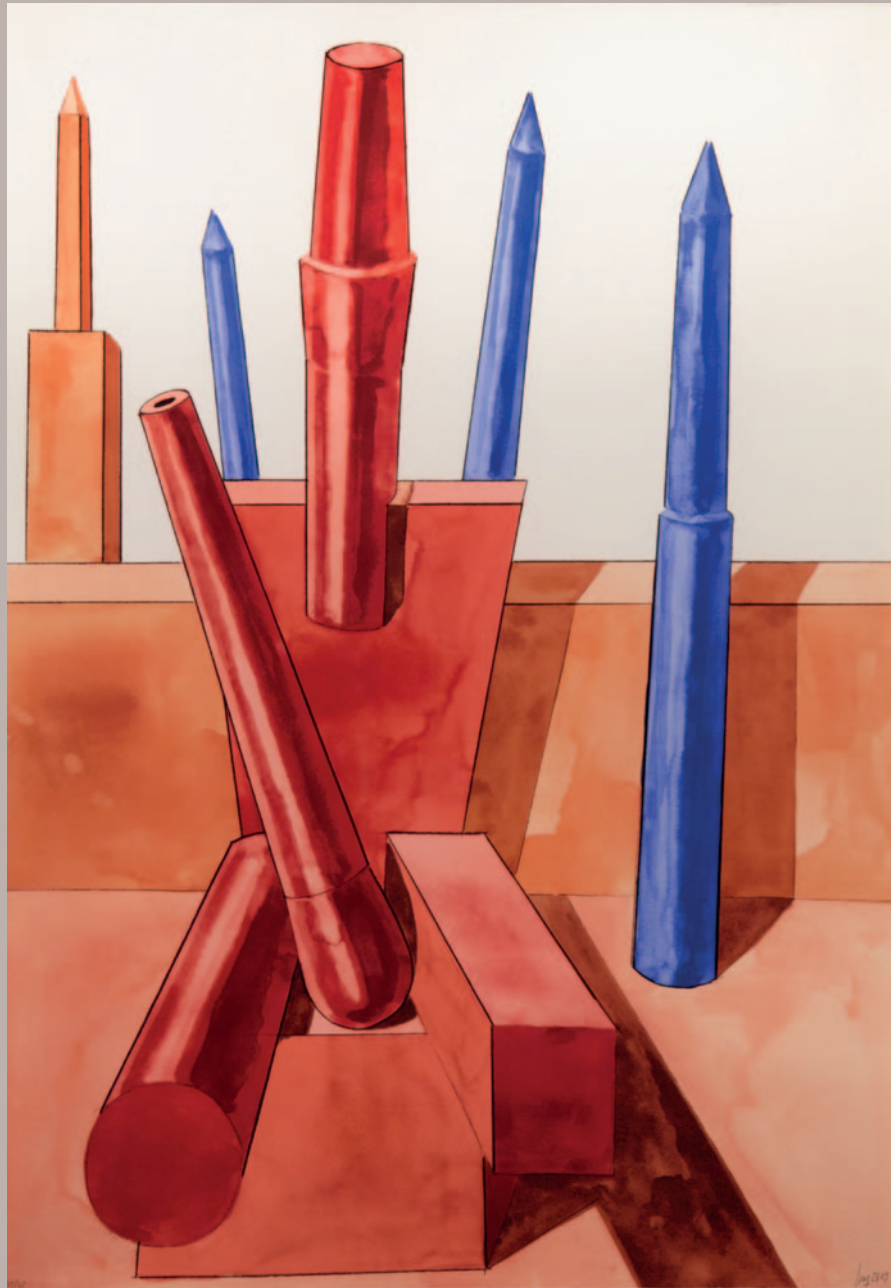
FRANCESC GAITA (Palma de Mallorca, 1938) "Cap Ferrutx" 1986, oli / tela, 48x61 cm

MANOLO BOIX (L'Alcúdia, 1942) "Sense títol", oli / tela, 40x40 cm

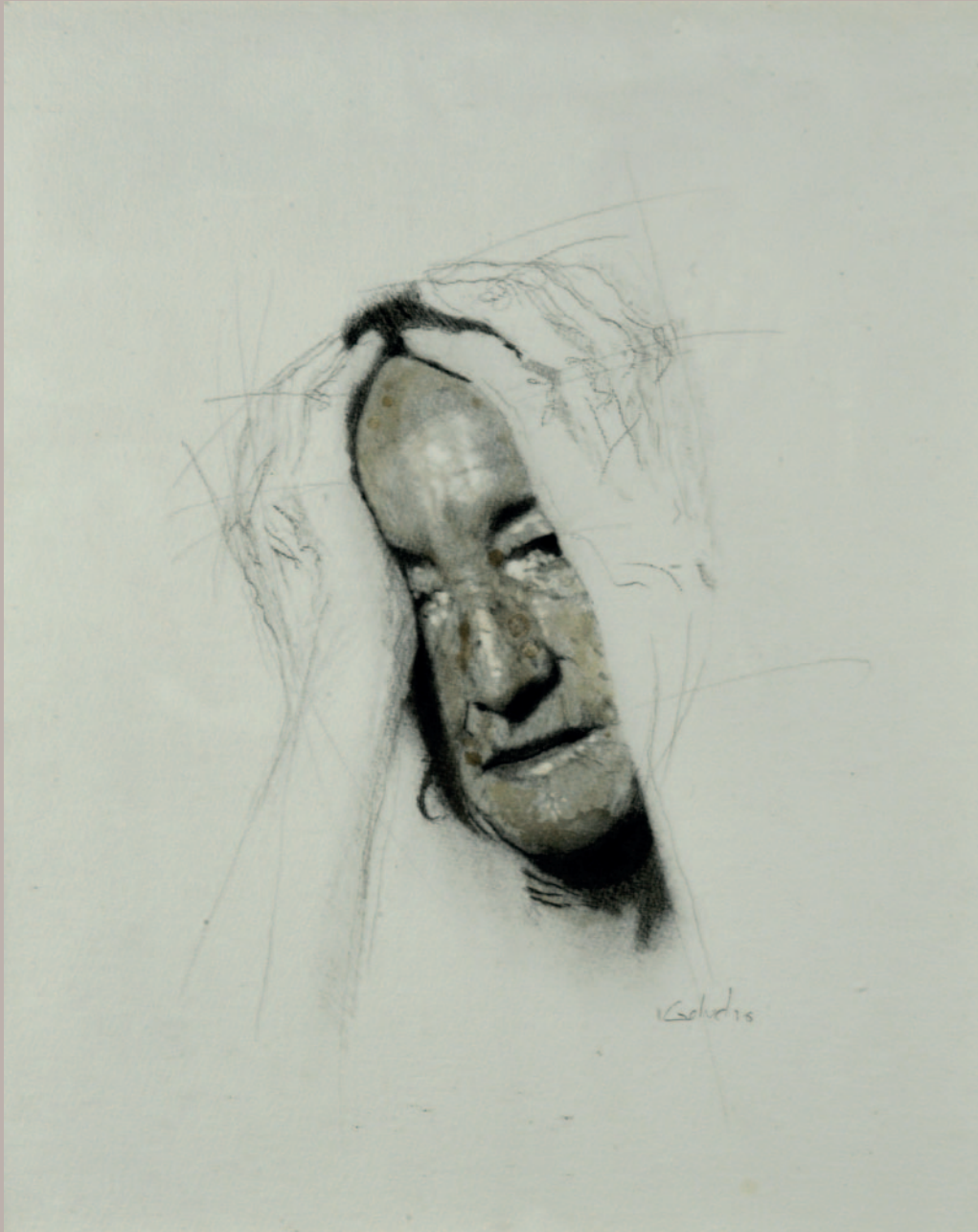
ANTONI MIRÓ (Alcoi, 1944) "La dama del mirall" 1974, acrílic / llenç, 100x100 cm

MIQUEL NAVARRO (Mislata, 1945) "Xemencies", acrílic / serigrafia, 105x75 cm

ANTÔNIO VILLATORO (Castro de Río, 1949) "Cara", oli / tela, 80x100 cm

GOLUCHO (Madrid, 1949) "Retrat", carbonet / paper, 45x38 cm

FÈLIX DE CÀRDENAS (Sevilla, 1950) "Calçot", oli / llenç, 50x65 cm

XAVIER MARISCAL (València, 1950) "Ballador", acrílic / cartolina, 79x50 cm

JULI BALAGUER (Balears, 1954); "Home begut" 1991, oli / tela, 160x160 cm

PABLO SCHUGURENSKY (Catamarca, Argentina, 1954) "Dona i monolit", oli / tela, 100x82 cm

63

CARLOS MORAGO (Madrid, 1954) "Casa de Camp", oli / fusta, 90x116 cm

RAFA FORTEZA (Palma de Mallorca, 1955), "Sense títol", Muro 2020, oli / tela, 56x 46 cm

MARIA CARBONERO (Palma de Mallorca, 1956) "Sense títol" 1997, oli / tela, 120x100 cm

GUILLEM NADAL (Sant Llorenç, Mallorca, 1957) "Paisatge des de l'estudi" 1987, oli / tela, 200x161 cm

ABU HANOOS (Kufa, Irak, 1958) "Paisatge" 1990, oli / paper, 50x36 cm

BLANCA VERNÍS (Barcelona, 1961) "Col·lecció", oli / llenç, 50x100 cm

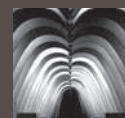
BERNARDÍ ROIG (Palma de Mallorca, 1965) "No suportó mes el so de les campanes" 2006, carbonet / paper, 55x55 cm

PIPO HERNÁNDEZ RIVERO (Teide, Gran Canaria, 1966) "Corre, corre, corre" 2013, oli / llenç, 30x40 cm

PUBLICACIONS DE LA LLOTJA DE SANT JORDI

- 2013 1. ANTONI MIRÓ. L'Hospital Sueco-Noruec d' Alcoi.
2. 60 ANYS DE GEOMETRIA. Col·lectiva.
3. ARCADÍ BLASCO. A peu de forn.
- 2014 4. JOSEP RENAU. The American way of life.
5. TOMÀS FERRÀNDIZ. Temps de Guerra (1936-39).
6. ANTONI MIRÓ. El Vol del gat.
7. AURÈLIA MASANET. Trama i ordit de l'existència.
8. MIQUEL NAVARRO. La Mirada.
- 2015 9. MIQUEL CALATAYUD. Imaginari.
10. SEMPERE, sempre entre nosaltres. Col·lectiva.
11. ART VALENCIÀ. Col·lecció Martínez Guerricabeita.
12. ENRIC SOLBES. Una mirada nòmada.
13. A MIQUEL HERNÁNDEZ. Homenatge 50x50.
- 2016 14. ADRIÀ PINA. Política interna.
15. EN UN SILENCI QUIET. Col·lectiva.
16. ESTUDIS D'ART. Col·lectiva.
17. EL RESCAT DE LA PINTURA. Col·lectiva.
18. A. MIRÓ / M. NAVARRO. Costeres, ponts i xemeneies.
- 2017 19. MIRALLS DEL MIRACLE. El patrimoni industrial.
20. PER A JOAN VALLS. Papers i collages.
21. XAVIER LORENZO. La pintura.
22. FERRAN CABRERA I CANTÓ. 150 anys.
23. A MIQUEL HERNÁNDEZ. Setanta-cinc per setanta-cinc.
- 2018 24. ESPAIS AVANÇATS. Escola d'Art d'Alcoi.
25. ALEXANDRE SOLER. La imaginació desbocada.
26. CRESPO COLOMER. Passió per la fotografia.
27. RIGOBERT SOLER. L'exuberància del Mediterrani.
28. VICENT M. VIDAL I VIDAL. Mig segle d'Arquitectura.
- 2019 29. JOAN CASTEJÓN. Introspectiva, obra sobre paper.
30. S. VIANA / M. DÍAZ / L. PASTOR. Temps d'Art.
31. NOU PRESENCIES. Itineraris plurals.
32. POLÍN LAPORTA. La memòria del temps.
33. MANUEL BOIX. La Nau de Caront.
- 2020 34. A OVIDI MONTLLOR. Vinticinquevacances. Col·lectiva.
35. PACO SEMPERE / DAVID TRUJILLO. Temps d'Art.
36. AURORA VALERO. Ritme i estructura.
- 2021 37. ISABEL-CLARA SIMÓ. Pintura & Poesia.
38. FRANCESC JARQUE. La càmera i la vida.
39. P. CANTÓ / J. CREMADES / A. ALCARAZ. Temps d'Art.
40. D'UN TEMPS D'UN PAÍS. Col·lectiva.
41. ANTONI MIRÓ. Recent pintat.
- 2022 42. GRUP D'ELX. Col·lectiva.
43. PILAR SALA. De la natura a l'art.
44. ARJONES. D'un temps i un país.
- 2023 45. PASSIÓ PEL COL·LECCIONISME. Col·lectiva.
46. RAMON PÉREZ CARRIÓ. Les rodes de la memòria.
47. CRISTINA NAVARRO. Trajectòria.
48. HANS D. ZINGRAFF. El camí és la meta.
- 2024 49. ROSA TORRES. Figures i Natura.
50. EMILI SALA. Passió pel col·leccionisme 2.
51. ART EN FEMENI. Col·lectiva.
52. CRITS DEL MUR. Col·lectiva.
53. EDUARD LASTRES. Zona de Successos.
- 2025 54. E. SANTAMARINA / GRUP XÀTIVA / C. PASTOMÀS. Temps d'Art.
55. FIGURACIÓ S. XV-XXI. Passió pel col·leccionisme 3.

LLOTJA DE SANT JORDI

AJUNTAMENT D'ALCOI

PASSIÓ PEL COL·LECCIONISME - 3
Figuració s. XV-XXI

Alcoi, 3 Abril - 1 Juny 2025

LLOTJA DE SANT JORDI

LLOTJA DE SANT JORDI

AJUNTAMENT D'ALCOI

CÀTEDRA
ANTONI MIRÓ
D'ART CONTEMPORANI
UNIVERSITAT D'ALACANT

AJUNTAMENT D'ALCOI
AJUNTAMENT D'OTOS

GENERALITAT
VALENCIANA